

ZVONČEK

Štev.
6.

LISTOV PODOBAMI
ZA SLOVENSKO
MLADINO

Leto
VII.

VSEBINA:

1. Pravljica. <i>Borisov</i> . Pesem	121
2. V slovo. <i>Sokolov</i> . Pesem	122
3. Očetov list. <i>Ivo Trošt</i> . Povest	123
4. Rajske ptice. <i>Lad. Ogorek</i> . Prirodopisni spis s podobo	125
5. O čudnem plesu. <i>Juraj Pangrac</i> . Narodna pripovedka	127
6. O Krištanci, ki je na praznik sv. Marjete spravljala seno. <i>Juraj Pangrac</i> . Narodna pripovedka	127
7. V šolo. <i>E. Gangl</i> . Pesem s podobo	128
8. Moj, moj oče! <i>Andrej Rapč</i> . Povest.	129
9. Vesela godba. Podoba	135
10. Težka pot. <i>Kompoljski</i> . Povest	137
11. Igrišče. <i>I. B.</i> Zabavni spis.	139
12. Pouk in zabava.	
Kadar vzhaja beli dan. <i>Kiferle</i> . Uglasbena pesem. — Novi Jork. — Podgane. — Na kateri strani je najbolje spati. — Narodnosti v Avstriji in na Ogrskem. — Mladi risar. <i>A. Sič</i> . — Za kratek čas. — Deset zapovedi za one, ki se kopljejo. — Sovraštvo med živalmi. — Po rake! Podoba. — Uganka. <i>Fr. Rojec</i> . — Rešitev .	141

Zahvala.

Nadaljne darove so poslali: Vilko Rus, učitelj, Kranj, 3 K; Angela Jankovič, nadučiteljjeva soproga v Št. Ilju na Štajerskem, 1 K; Slavka Cink, učiteljica v Št. Andražu na Štajerskem, 1 K; Cirila Ježovnik, Velenje, Štajersko, 1 K; Zora Legat, učiteljica v Št. Ilju na Štajerskem, 1 K; Ivan Kranjc, veleposestnik v Št. Ilju na Štajerskem, 1 K. Z zadnjič izkazanimi 135 K 80 h skupaj 143 K 80 h. Najlepša hvala!

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrť leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7.

Rokopise je pošiljati na naslov: Engelbert Gangl v Idriji.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 6.

V Ljubljani, 1. rženega cveta 1906.

Leto VII.

Pravljica.

Tam v daljni, neznani deželi
 ubožen je oče živel
 in tri je cvetoče sinove
 v podporo na starost imel.

In kadar je starček začutil,
 da grenka se bliža mu smrt,
 poklical sinove je k sebi,
 tako jim govoril potrzt :

„Poslednjikrat morda očeta
 današnji poslušate dan;
 srce mi veleva, da skoro
 moj zemeljski pot bo končan.

Na srce bi vendar položil
 nazadnje še nekaj vam rad:
 Bodite si bratje med sabo —
 ljubezen naj vaš bo zaklad!

Posebno najmlajšega brata
 starejša ne zabita mi!
 Vodita ga, dokler v življenja
 izkušnjah se ne izučil!

In srečni bodite v življenju,
 podeli vam Bog blagoslov,
 ne zabite name . . . Na rojstni
 spominjajte često se krov!“

In splaval duh srečni očetov
 k Očetu je gori v nebo;
 ob postelji je siromaški
 trem bratom solzilo oko.

Deveti so dan po sedmini
 po svetu že bratje odšli,
 iskat blagoslova in sreče,
 ki menda na domu je ni . . .

A prošnjo očetovo brata
 starejša sta čula zaman;
 najmlajšega sta zapustila
 in romala vsak v svojo stran.

In brat najstarejši si hotel
 s krojaštvom služiti je kruh.
 A kar je naredil, neznani
 razparal mu zopet je duh.

Bil drugi kovač je umazan,
 ki konjem je podkve koval;
 a podkve najmanjše njegove
 ni nihče več vzdignil od tal . . .

Nesrečna pri svojih obrtih
 šla dalje sta sreče iskat
 in mislila često, kako pač
 najmlajši preživlja se brat.

A temu je bilo veselo —
 da njima bi bilo tako ! —
 Na zlato piščalko je piskal,
 nihče ni tako znal lepó.

Podarila mu jo je vila,
 ko v gozdu je snival nekoč;
 in zlata njegova piščalka,
 imela je čarobno moč.

Vse v plesu se je zavrtele,
kjerkoli je deček igral;
nihče se plesa ni vzdržal
ne človek ne divja žival.

Da našel starejša bi brata,
napoti mladenič se v svet:
prehodil je mnogo deželo,
a ni jima prišel na sled.

Po trudnem iskanju novico
o bratih prečudno zazna,
da v sodu zaprta mož divji
tam v svojem kraljestvu ima.

In šel je v kraljestvo njegovo,
da brata odvedel bi proč;
sred gozda ob ognju dobi ga,
ko padla na zemljo je noč.

Mladenič gre bliže in bliže —
obhaja ga groza in strah . . .
Kraj ognja dva soda velika —
na enem mož grd kakor vrag . . .

Nad ognjem kar celega vola
na vilah ogromnih drži;
mladeniču noga zastane,
ko mož upre vanj divje oči.

„Odkod ti, pritlikavec pozni,
odkod te prinesla je pot
sem v moje kraljestvo mogočno,
kjer jaz sem edini gospod?“

Izkusi se z mano, če dosti
zaupaš svojim močem!
Drugače si moj, in k jetnikom
v ta sod še tebe zaprem.“

Hej, to vam je bilo veselja,
ko deček piščalko je vzel!
Mož divji je skočil brž s soda
in plesati urno začel.

Ob hraste stoletne je butal,
ob vitkih se jelkah lovil
in prosil prečudnega godca,
da malo bi se odpočil.

Še v sodu uboga jetnika
vesel sta zaplesala ples,
plesala je divja zverina,
kar skrival jo širni je les.

„Uh, prosim mladenič te, nehaj,
saj dam ti, karkoli želiš!
Ves svet okrog mene se suče . . .
Vse tvoje je, če me pustiš!“

Usmili moža se mladenič,
pogodbo takó naredi,
da brata-jetnika iz soda
na svobodo spet izpusti.

Izpolni obljubo mož divji,
jetnikoma da spet prostost —
in kot da slede mu volkovi,
pobegne preplašen tja v gozd . . .

In kot da izrekal nad njimi
bi oče svoj blagoslov,
objemajo zopet se bratje,
se vračajo srečno domov.

Do smrti na domu živeli
vsi srečni so bratje trije,
živeli in bili veseli,
veseli do zadnjega dne . . .

Borisov.

V slovo.

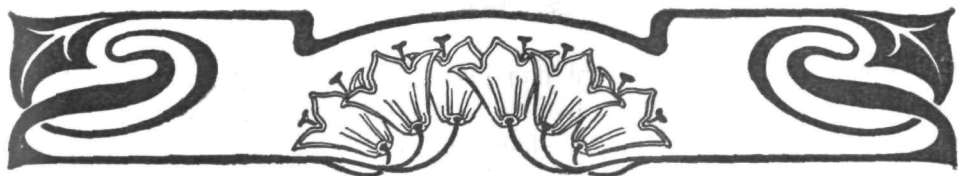
*V biserni rosi poljane blesté,
srčeca mlada h krilatcem želé.*

*Žarno nebo se ozira z višin:
»Kvišku, nedolžnost z otožnih dolin! . . .«*

*Plavajo, plavajo srca v nebo,
mlade poljane solzé se — v slovo.*

Sokolov.

Očetov list.

Spisal Ivo Trošt.

I.

Zimskega večera sede v tesni podstrešni sobici trije učenci. Različni po starosti, znanju in roditeljih so se zenačili v mestu pri skupni gospodinji in peči, na istem stanovanju, pri tisti igri. V peči prijetno plapolala ogenj, toplota se širi kakor božajoč dih po prostoru. Dečkom so vzcvele rdeče cvetke na sicer bledih licih. Po večerji so sedli po različnosti starosti, šol in značajev vsak k svojemu opravilu: starejši Mirko, marljiv in vesten učenec, h knjigi, Troškov Stanko in Pogledov Matija k igri — zabavi.

„Imata li vse pripravljeno za jutri v šolo? Znata priprave? Sta napisala naloge, a? Jutri bodo spet padale kljuge, fanta.“

„E, naj padajo, saj sva jih navajena. Učitelji vidijo samo naju, kadar ne znava, in le naju, kadar pohajava. Če neče biti drugače, naj bo tako.“

To je bil odgovor Troškovega Stanka tovarišu Mirku. Matija ni odvrnil ničesar. Po teh besedah pride še gospodinja in iztrese kakor iz vreče sto in sto opominov, dobro navajena temu poslu in prepričana, da hasnejo le malo ali nič njene besede.

„Bliža se mesečno posvetovanje za šolnino, dečka, ali ne bo škoda?“

„A,“ de bahato Stanko, „moj oče potegne vsak mesec 60 kron, lahko plača!“ Gospodinja mu je pojasnila, da je to sicer resnica, kakor je tudi resnica, da je Stankov oče bolj izobražen mož, ki pa navzlic temu ni več kot sluga pri davkarskem uradu v daljnem trgu na Slovenskem. Poleg Stanka v Ljubljani ima preživljati doma še sedmero nedoraslih otrok.

Stanko ni mogel tej resnici ugovarjati, samo kimal je trdovratno z glavo, kakor da še vedno trdi svojo budalost. Zato se pa pohvali Pogledov:

„Moj oče dobi pa 90 kron na mesec — saj je upokojen stražmojster.“ Tudi to sta znala Mirko in gospodinja pojasniti malopridnemu sinu, češ, ali si ti staršem edina potreba? Ko bi ne imeli tudi še drugih otrok, ali ne potrebuje star človek, nadložen in bolehen, boljše hrane in postrežbe? Odkod naj pa vzame priboljšek, ako mu ga po neumnosti in lenobi pogoltno v šoli malovredni sin? . . .

Tako se je nadaljevala propoved — večer za večerom — vsaka daljša kakor ob žeganju pri veliki maši, zalegla ni pa prav nič, zakaj neposlušna dečaka sta se igrala brezozirno svojo pot, se smejala, norčevala in zago-varjala svoje neuspehe v šoli s sovražno srečo, ki ju preganja povsod.

Gospodinja je odhajala vedno bolj nevoljna in mislila slednjič samo še to, kako bi se iznebila takih gostov kakor sta Pogledov Matija in Troškov Stanko.

Kmalu, prekmalu je zasijal dan plačila. V šoli je nebo deževalo kljuk, praznih opominov in slednjič listkov za šolnino, uradnih poročil roditeljem o neuspehih njihovih premalo nadebudnih sinov. Zaraditega so se začele pritožbe in jadikovanja kakor na sodni dan, najbolj nemarni dečki so bili najbolj nedolžni, samo njim se je godila najhujša krivica.

Kakšna krivica je bila šele njihovim roditeljem!

Nekaj dni pozneje prejme Stanko z doma ta-le list:

Ljubi Stanko!

Pišeš mi, da se učiš težavno, da so sitni učitelji in sploh neugodne tvoje razmere. To je tudi vzrok, trdiš, da ne moreš napredovati. Prav rad verjamem, da učenje ni lahko, sam sem izkusil. Toda pomisli, da ni sladka nobena šola, ne prijetno nobeno zdravilo, ki zares pomaga. Ali meniš, da sem si jaz pridobil potrebnih vednosti igranje, morda celo s pohajkovanjem? In tvoja sestra Olga, ki vsi priznavajo, da ni brez prirodnega daru za šolo, piše: Tudi če si obrabim možgane do samih žuljev, moram doseči ono stopnjo marljivosti kakor lani, da boste z menoj zadovoljni vi in učiteljica. — V tvoji starosti prerade spremljajo mladino mnogovrstne napake. Ne nameravam ti očitati, katere se drže tebe najhujše; najbrž da jih že poznaš sam. Pomisli le, da se podobne napake vsiljujejo tudi drugim in da se jih morajo braniti vsi kakor poleti nadležnih muh, da jih ne dobe v svojo oblast. Iz tega pa lahko spoznaš, da tudi drugim ni učenje igranja; tudi drugi si morajo noč in dan napanjati možgane. Ali hočeš ti, Olgin bratec, zaostati, da te prehiti ona — ženska? Ali te ne bo sram, če boš slabejši od drugih, ki nimajo tvojih sposobnosti? Prepričan sem, da se s tem ne osramotiš nikdar več.

Moška, trdna volja premaga vse. „Moč neizmerna je sklep,“ pravi pesnik! S trdnim sklepom se pa mora družiti žilava vztrajnost, vredna sestra trdne volje. Danes se vse peha v potu svojega obraza za kruhom, a dosežejo ga samo oni, ki so — ne le vztrajni, temveč najvztrajnejši . . .

Naravnost neopravičljiva se mi pa zdi trditev, da so sitni in celo krivični tvoji učitelji. Počasnim, lahkomiselnim, lenim učencem se zde učitelji vedno neprijazni: 1. ker jih ne vprašajo nikdar tistega, kar znajo, 2. ker so vprašani — pa ne slučajno — vedno le tisto, česar ne znajo. Tistega, česar ne znajo, je mnogo, vedno več. Le ozri se po svojih marljivejših součencih! Ali so tudi njim učitelji sitni? Kdaj si jih slišal, da bi tožili, kakšna krivica se jim godi v šoli? Poizkusi, da jih dohitiš, potem ne boš tožil več. Da! Celó še prej nego jih dohitiš, spoznaš gotovo, da gine sitnost in dozdevna krivičnost zanesljivo v tisti meri, kakor raste tvoja marljivost.

Torej vidiš, da je v tvojih rokah tvoja sreča in nesreča, s tvojo srečo pa tudi moja in vseh nas domačih, ki te ljubimo. Verjemi, sinko!

Obupne tvoje razmere poznam dobro, poznaš jih lahko tudi sam, če si do tukaj pazljivo prečital ta list. Kakor je vsakdo kovač svoje sreče, je tudi kovač svojih razmer, ki so samo naše sreče okvir ali posoda. Obžaluje ti pa moram priznati očitno, da so se zaradi tvojega nezadostnega napredka moje razmere premenile naravnost v obupnost, moja in tvoje mame sreča

v nesrečo. Iz tega lahko spoznaš, da so naše razmere še veliko neugodnejše od tvojih, ki si si jih ustvaril sam, ustvaril tudi nam . . .

Koliko imaš še doma bratov in sestic, ki bi jim prav dobro teknilo novci zate plačane šolnine! Ali jim nisi čital tega z lica o Božiču, ko so se vprašuje ozirali nate in obuvali v hudi zimi nedostatne črevlje, se zavijali o praznikih v zakrpano obleko? Ti pogledi bi ti morali buditi rezko, jasno očitjanje: vsega tega bi ne bilo treba, ko bi mogel naš oče za nas uporabiti zate plačano šolnino! — Tem pogledom moram dodati samo še nekaj dopolnila: prej bi še potrpegi, tudi najostrejši ukor bi se ublažil sčasoma, ko bi bilo le iskric nade, da naše stradanje ne bo zaman. Mi smo doma, kjer se najlažje potrpi, karkoli hoče kdo. Toda pomisli, če se ob koncu drugega polletja pokaže popoln neuspeh naših in tvojih prizadevanj! Ta neuspeh bi bil pravi polom za nas vse. Mama boleha, moje zdravje že davno ni več trdno, Olga bi morala iz šole in ti — nikamor naprej! —

Dvigni se, Stanko, in skleni: Ne! Opravičiti hočem nade, ki ste jih vi in moji učitelji kdaj stavili name in mojo nadarjenost! — To bodi tvoj sklep. Za njim pa pridi takoj vztrajno delo, vzorna marljivost. Dragi Stanko! Verjemi, da bom v duhu jaz s teboj v vsaki težavi; s teboj bom trpel, s teboj zmagoval . . . Mama in vsi te bomo spremljali in blagoslavljali. Kadarkoli ti bo učenje težko ali boš sicer trpel zaradi sedanje zaostalosti, se spomni nas doma, ki ti vsi želimo pomagati, vsi trpimo s teboj in zaradi tebe.

Naj ne bodo zaman naše nade! Poizkusi, pa bo boljše za nas vse! Saj boš, neda? — Ker vem, da izpolniš mojo in našo željo, te vsi srčno pozdravljamo in ti pošiljamo vroče poljube v sinjo daljavo, zlasti tvoja mama in tvoj oče.

V J . . . , sušča 19 . . .

(Konec.)

„Rajske ptice.“

Priobčil *Lad. Ogorek.*

udne, nenavadne so ptice, ki jih kaže današnja podoba. Ljudje so mislili, da so prišle k nam naravnost iz raja, zato so jih imenovali in jih še imenujejo rajske ptice (rajčice).

Rajske ptice pa niso doma iz raja, ampak njih domovina je Nova Gvineja (severno od Avstralije) in sosedni otoki. V sorodu so z našimi vranami in se odlikujejo s krasnim, pestrobojnim perjem, s kakršnim se ne more ponašati nobena druga ptica. Perje je rdeče, rumeno, zeleno, belo, rjavo — na solncu se izpreminja v vseh mogočih barvah — kakor mavrica.

Ptica, ki stoji na vrhu naše podobe, je rajski kraljiček. Ona spodaj je rajčica, tista v sredi rajski pavček in ona na desno rajska sraka.

Domačini jih moré s pušicami, ki imajo obvezane konice. To pa zato, da jih ne ranijo, ampak samo ubijejo. Ubitim pticam iztrgajo noge ter jih

pošiljajo v naše kraje, kjer jih rabijo za nakit. Največ si z njimi bogate ženske klobuke.

Tako morajo uboge živali lepoto, ki jim jo je podarila priroda, plačevati — s smrtjo.

O čudnem plesu.

Narodna pripovedka. Zapisal *Źuraj Pangrac*.

Okraj Pristave, tik ob cesti iz Radovljice v Kamno gorico, je postavljen lesen križ, star, da nihče ne ve, koliko. In kjer je postavljen ta križ, je stala nekdaj hišica. In dekleta so hodila plesat v to hišico. In plesala so po cele noči.

Nekoč je vzela dekla domačo hčer s seboj, da bi ji delala družčino in bi je ne bilo strah, ko bi se vračala ponoči domov.

Druge so že plesale, ko stopita tidve v hišico. Dekla precej zapleše, deklica pa, ki je bila še bolj majhna, gleda, kakò se vrte dekleta. Kar zagleda, da šviga plesalcu, ki pleše z deklo, kadar se obrne, ogenj iz ust. Jako se prestraši in pomigne dekli ven. Odzunaj jo vpraša: „Povej, kako je to, da tvojemu plesalcu, kadar se obrne, šviga ogenj iz ust?“ Dekla se prestraši, ko to sliši in naglo odide z dekličem domov. Pa je priletel tisti plesalec za njima. „Pojdita nazaj!“ jima reče ter ju od sile spravlja nazaj, a ti dve odgovorita: „Za nobeno plačilo ne greva nazaj!“ Pa pokaže naposled plesalec na dekliča in izpregovori: „Lej, samo ta te je obvarovala pred peklenskim brezdnom!“ Tako izpregovori in izgine.

Pravijo, da ni bilo zjutraj ne duha ne sluha o majhni hišici ob cesti. In tako je rečeno, da so se dekleta, ki so plesala po cele noči v tisti hišici, pogreznila v peklenko brezдно; samo dekla in deklič sta bili rešeni.

O tem čudnem plesu je pripovedovala stara mati. Pa sama ni tega pomnila, ampak slišala je tako praviti druge.

O Krištanci, ki je na praznik sv. Marjete spravljalala seno.

Narodna pripovedka. Zapisal *Źuraj Pangrac*.

Na praznik sv. Marjete je rekla Kriščanca iz Vrbenj: „Danes je praznik, pa bomo vseeno spravljalali seno.“ Pa so ga res spravljalali ves dan. In zvečer, ko so že vsega spravili pod streho, je začelo deževati. In je deževalo, kakor da bi lilo iz škafa. In Kriščanca je tedaj rekla: „Pri nas imamo spravljaleno seno, drugod ga pa nimajo.“

Drugi so pa govorili: „Danes je praznik, ne bomo delali.“ In so praznovali sv. Marjete dan in res niso spravljalali sena. In ko se je naredil večer, in je tako hudo deževalo, je bilo vse seno po travnikih mokro, nekaj ga je pa bilo celo pod vodo. In ljudje so žalostno gledali po senožetih, Kriščanca se jim je pa smejala in jih izpraševala, rekoč: „No,

sosej, kdo je storil bolje, vi ali jaz? Vi ste praznovali sv. Marjeto, jaz pa ne. Pri vas niste delali, pri nas pa smo. In vaše seno se zdaj cmari odzunaj, moje je pa lepo spravljeno pod streho. No, kaj je bolje, norčki: imeti seno lepo suho pod streho ali odzunaj na dežju?“

V tistem hipu se grozno zabliška, in nič ne zagrmi, in strela udari naravnost v Krištančin skedenj. Streha naglo pregori, in v hipu je seno, ta dan spravljeno, v plamenu. Tudi hiša se začne že vneti, in ogenj preti celo sosednim hišam. Tedaj pa Krištanca na ves glas zajoka, poklekne na hišni prag in vsa potrta očitno moli: „O, Bog, prizanesi mi! Če pa meni ne, pa vsaj sosedom, ki so nedolžni!“

Tako so se časih razgovarjali stari ljudje v vasi in vselej pristavili resno: „Kadar je res sila, se že sme tudi ob praznikih spravljati seno. A preden se začne z delom, se mora moliti: ‚O, Bog, ne štey nam v zlo, če bomo danes delali. Glej, Tvoje so dari, ki si jih nam podelil milostno, in v Tvojem imenu jih hočemo spravljati‘. Iz Boga se pa ne sme norčevati kakor ta Krištanca, to vendar ne gre!“

Pa tega se ni izmislil nihče, to se je resnično zgodilo.

V šolo.

*Kaj me briga strma cesta,
kaj mi hoče dolga pot!
Če sem zdaj še majhen šolar,
pa pozneje bom gospod.*

*Ves neuk nameril v šolo
prvi plahi sem korak,
poln sem danes učenosti,
od glavé do pet junak!*

*Gledajo oči veselo,
vžiga mi pogum srcé,
saj pogum je in veselje,
kar ustvarja nas možé!*

*Če je v šolo strma cesta,
bo pozneje lepa pot,
koder hodil bom po svetu
velik in učen gospod!*

E. Gangl.

Paizelt & Krampovec, pt

Moj, moj oče!

Spisal *Andrej Rapč.*

Pred kakimi osmimi leti je pri Lebarjevih gorelo. Takrat je bila Micika še čisto majhno dete v zibelki. Pol leta je bila stara. Ajala je v zibelki in nič ni mislila. Kaj naj misli tak majhen otročiček?! Zнала je to, kar znajo vsi taki malčki! Če ji je mati pokazala kozarec s sladkim mlekom, se je prav ljubko nasmehljala, vzdignila obe ročici pa udarila z njima po odeji. Potem pa je pila, pila sladko mleko, da ji je postalo vroče, da se ji je obrazek rdečil kot jabolko. Če ji pa kaj ni bilo všeč, no — saj veste vsi, ki imate majhne bratce in sestrice — je vpila, oh, neizrečeno vpila. Solz je bilo sicer malo; a glasu tem več, in obrazek je bil rdeč kot velikonočni pirh. Ta je kazal njeno jezo.

Danes pa Micika že hodi v šolo in zna tudi že misliti. Celo jako veliko misli Lebarjeva Micika. Pridna je v šoli, vedno najpridnejša. Součenke jo imajo sicer rade, pa bi jo imele še rajše, da je kdaj bolj vesela, da se hoče kdaj tudi smejati. „Samosvoja Micika“ so ji nadele ime, in tudi malo postrani jo že gledajo. No; ne malo — precej. Pa Micika se za vse to ne meni. Svojim potem hodi vedno resna, vedno zamišljena . . .

I.

Pred osmimi leti je tedaj pri Lebarjevih gorelo. Ako gre potnik mimo Lebarjeve hiše, vidi danes kar nehote veliko podobo sv. Florijana z golido na hišnem zidu. V početku je bila ta podoba majhna, neznatna. V zadnjih letih pa se je bila tudi že tako pokvarila, da je sklenil Lebarjev oče poklicati vaškega slikarja Dolfeta, da naslika novo, večjo in lepšo podobo na zid. Ta sklep Lebarjevega očeta je zagotovil slikarju Dolfetu nekaj zaslužka pa trajen spomin, zakaj vaški slikar Dolfe je bil ponosen na svojega sv. Florijana, da nikoli tega, in vaščani so ga hvalili.

„Saj sem že marsikakega Boga na križu prebarval, marsikako podobo naredil po znamenjih, ali tako posrečilo se mi še ni nobeno delo kot to,“ je večkrat ponosno rekel.

Dolfe je bil slikar stare šole. No, ne tako! Šole Dolfe sploh ni imel. Nadarjen pa je bil, in učitelj je imel veselje z njim pa mu je tudi večkrat

kaj pokazal. Dolfe je pa tudi vedno rad risal in slikal. Tako se je za kmete primeroma dosti dobro naučil slikarstva. Šamouk je bil. Zato pa so bile tudi vse podobe, ki jih je slikal Dolfe, prav samonikle, prav Dolfetove! Obraz svetnikov je bil povsod enak. Hude oči, malce obilen obraz, veliki štrenasti lasje: to so bila glavna znamenja Dolfetovega dela. Slikal je rad v nadprirodni velikosti. Rekal je: „Svetniki so veliko več kot navadni ljudje, zaslužijo tedaj večje podobe!“

Ko je hodil letos okolo Lebarjeve hiše in slikal sv. Florijana, je hotel na tej hiši vso velikost in mogočnost tega svetnika nazorno pokazati. Tako velikega je naredil, da mora res vsak, ki gre mimo Lebarjeve hiše, obstati in si ogledati velikana.

Ponazoroval je Dolfe moči in veličje raznih svetnikov različno. Čim mogočnejši pripomočnik pri Bogu se mu je po njegovi pameti zdel svetnik, tem večjega je naslikal. Nedolžne otročice je slikal tako velike, da bi mislil človek: velikani so. Pa naj je Dolfeta kdo vprašal, zakaj baš nedolžne otročice tako velike slika, se je kratko odrezal: „Ali naj majhne naredim, ko so pa veliki v očeh Boga?“ In dobro se je odrezal . . .

Podoba sv. Florijana na Lebarjevi hiši je nastala iz treh vzrokov.

Oče Lebarjev je po omenjenem požaru, ko je okreval — ležal je dolgo bolan zaradi velikih opeklin — rekel: „Naslikati ukažem na svojo hišo sv. Florijana prvič zato, da nas v prihodnje varuje grozних nesreč požara, drugič zato, da bo na hiši trajen spomin na dobro mojo ženo, ki je v tem ognju ponesrečila, in tretjič pa tudi v spomin rešitve naše Micike iz ognja.“

In popravljaj je čez leta slikar Dolfe sv. Florijana na Lebarjeve hiše zidu, in nadzoroval je delo Lebarjev oče; Micika pa je takrat že hodila v šolo.

„To je bilo strašno!“ je zagodrnjal Lebarjev oče, ko je nekega dne gledal Dolfeta, ki je slikal sv. Florijana.

„Kje pa je pravzaprav pričelo goret?“ vpraša Dolfe.

In oče je pripovedoval:

„Lastavice so se zbirale tisti dan na odhod. Tam-le na tepki so posedale. Cela jata jih je bila. Pripeljal sem bil ajdo s polja. Kar ogrebel bi jih kot čebele, sem si mislil, izložil snopje pa nazaj na polje. Mati je bila ostala doma pri Miciki, ki je vpila tisto popoldne za žive in mrtve.

Noč je že prihajala, ko smo naložili zadnje ajdove snope na vozove. Pognali smo. Dobro volje je bil tisto leto kmet, zakaj Bog je bil letino blagoslovil. Gori-le pri Zahrastnikovem znamenju smo bili, ko nam udari v uho silen vrišč. Vpitje je bilo čuti, ponajveč otroško, saj drugi ljudi so bili takrat še večinoma na polju, in plat zvona je bilo.

„Nekje gori,“ mi je šinilo v glavo.

Pognali smo hitreje in prevozili klanec, ki se je z njegovega vrha videlo v vas . . .

Oče Lebarjev je prenehal v pripovedovanju. Globoko se je zamislil.

„Misliš si lahko, Dolfe, kako me je sunilo nekaj v prsih, ko sem videl lastno poslopje v velikanskem ognju,“ je po kratkem odmoru nadaljeval.

„Vedel nisem, naj li pustim živino in voz vrhu klanca in stečem dol na pomoč ali naj vozim do doma. Počasi nisem mogel iti jaz, voli pa s težkim vozom hitro ne. Prepustil sem tedaj oba voza hlapcu in jo vdril proti vasi. Takrat nisem čutil svojih let.

Pa ti pridirjam do hiše. Ljudi se je bilo že veliko nabralo. Vsi so vpili in nosili v škafih vodo. Ali kaj je takemu ognju škaf vode?! Le še bolj ga draži! In gasilnega društva daleč naokolo nikjer. Hvala Bogu, gospod učitelj ga je sedaj ustanovil. Kot besen je švigal plamen kvišku. Lizal in objemal je vse. Poslopje je bilo en sam velikanski plamen.

Prihital sem do hiše, ko je z obupnim klicem izginila ženska postava v ognju. — Tisti trenutek sem zadnjikrat videl svojo ženo.“

Na lice je očetu prilezla solza, in zopet je umolknil.

„Nespametnica!“ je nekdo zaklical. „Izgubljena je!“

„Kdo je šel v ogenj?“ sem vprašal.

„Micika, vaša Micika je še v hiši, in Marijana, vaša žena, jo hoče rešiti“, mi odgovore.

Kaj se je potem godilo, ne vem več dobro. Spominjam se še, da sem vzel pod kolarnico plahto, jo omočil — no, ne jaz, ljudje so po meni, ovitem v plahto, izlivali cele škafe vode — in v hišo po ženo in otroka . . .

Do praga sem prišel. S silnim truščem se je udril strop. Toliko da sem odskočil! Črez gorečo podrtijo sem stopal dalje. Ogenj me je oblizaval. E, kako hitro je bila posušena mokra plahta. Hitel sem dalje . . .

Oni-le hram, Dolfe, je rešil mojo Miciko. Da je bolj temno v njem in ker večkrat spravljamo tam kaj vrednostnega, sem napravil železna okna. Če jih zapremo, je v hramu temno kot v rogu, in razen pri vratih, ki so lesena, ne more ogenj v notranjost. Oni hram je rešil mojo hčerko.

Prišel sem do vrat. V hramu je bilo že polno dima. Vrata so jela goriti. Otrok je jokal, jokal . . . Joj, joj! Še sedaj me stresa mraz ob misli na to grozo.

Hvala Bogu, vzdihnem. Ali zgrabim se v istem hipu za glavo, ki mi je bila že vsa opaljena . . . Kje je Marijana, žena? Nikjer je ni! Marijana, kličem. Nič! Zgrabim zibelko z jokajočim otrokom — in proti izhodu — žene nikoli nikjer! Plameni se užigajo. Zibelka gori, na meni gori vse. Silno bolečino čutim po glavi, obrazu, rokah, nogah. Dalje prodiram skozi plamene. Žena, vpijem. Kje si? — Nič odgovora . . . Morda je že zunaj, si mislim, napnem pojemajoče sile in priderem iz hiše na plan. Kam sem postavil zibelko, kam šel jaz, ne vem. Ljudje so mi pozneje pravili, da sem ves v ognju pridrl iz hiše, postavil zibelko na tla in padel zraven nje. Onesvestil sem se. Dobri ljudje so takoj priskočili otroku na pomoč. Pomagali so tudi meni.

Po dolgem času sem se zavedel. Plašno sem baje gledal okolo sebe. Bil sem v sosedovi hiši. Nekaj me je s tako grozoto grabilo za srce, da si nisem upal govoriti. Sosedovi so me plašno gledali, ali govoril tudi ni nihče.

„Kje je Marijana, žena?“ se mi je naposled izvilo iz grla.

„K nam je ni bilo!“ mi odgovore. „Pri Kadivčevih je najbrže z Miciko.“

Poslušal sem, ali razumel jih nisem. Ničesar se nisem mogel spomniti. Iznova me je objela tema.

Naprej pa veš, kako je bilo. Pol leta in še več sem ležal bolan. Ženo je bilo podsulo. Miciko sem rešil iz ognja. Posledice tega strašnega dneva tudi vidiš na mojem obrazu.“

Dolfe je pogledal ob teh besedah Lebarju v obraz. Saj ga je videl skoro vsak dan, ali natančno ga ni pogledal. Ta pogled mu je pretresel mozeg in kosti. Oko mu je bilo solzno in čudno se je svetilo. Veke ordečele — brez trepalnic. Obrvi ni imel. Ves obraz je nosil znamenje hudih opeklin. Žalosten je bil pogled na moža, ki nosi v prsih tako zlato srce, na moža junaka, ki je z nevarnostjo lastnega življenja rešil življenje svojemu otroku.

Dolfe se je obrnil v stran. S čopičem je jel z veliko vnemo mazati po sv. Florijanu in nekolikokrat je potegnil z roko preko svojih oči. Dobro srce je imel slikar Dolfe. Rahločuten in dober človek je bil.

II.

„Oče!“

Micika je prišla z veže s torbico v roki.

„Z Bogom, oče!“ je rekla.

Obrnil se je oče k hčeri. Oko mu je zažarelo. Obraz, dasi spačen po opeklinah, mu je postal lep. Ljubezen do hčere mu je dahnila na lice nekaj neskončno milega, prikupljivega.

„Ali že greš, Micika?“

„Čas je že, oče!“

„Znaš li vse, kar si se imela učiti?“

„Dobro! Upam, da prav dobro!“

Obrazek je Miciki žarel. Vedno je bila sicer otožna. Smejala se ni. Govorila ni. Zdelo bi se človeku, ki bi jo opazoval, da je njena mladost temna, mračna vsaj. Domneval bi, da ta otrok ne živi življenja mladosti, marveč prazno, neveselo, enolično življenje.

Ali ravno Micika je živela bogatejše življenje kot morebiti tisoč in tisoč na videz srečnih otrok.

V bližini svojega očeta je bila vsa srečna. Pogovarjala se je z njim, ga poslušala, mu gledala v mili obraz in ga slušala na vsak migljaj.

Kdor jo je videl poleg očeta, je moral reči: „To je srečen otrok!“

„In tudi vprašana bom danes v šoli,“ je še zagostolela. „Gospod učitelj bo zadovoljen in vi, oče, tudi, ko zveste, da je bila Micika pridna.“

Pogledala je še enkrat očeta, Dolfeta, sv. Florijana in odhitela po stezi med valovitim klasjem ter izginila med njim.

Oče se je napotil po opravkih, in Dolfe je dalje slikal sv. Florijana, da bo v prihodnje varoval Lebarjeve.

III.

„Izpričevala vam razdelim danes. Pridni otroci se jih gotovo razvesele. Tudi letošnje leto moram najbolj pohvalno omenjati Micike.“ Tako je govoril učitelj tisti dan, ko je delil otrokom šolska naznanila.

Oči sošolk so se vse obrnile v Miciko. V njih je gorelo nekaj grdega. Videlo se je, da Miciki ne privoščijo te pohvale.

Micika je ob učiteljevih besedah zardela. Pogledala je proseče svoje součenke kot bi hotela reči: „Ne jezite se zaradi tega, saj nisem zaslužila tolike pohvale.“

Ali oči součenk so ostale mrzle. Hladno so jo pogledovale, in v mladih srcih je zorel sklep, ljubljenci učiteljevi napraviti nekaj hudega, kar jo bo ranilo v globočino duše.

Saj niso bili ravno hudobni ti otroci, ali med tekmovalci je že pač tako. Danes se je priplazil tihotapsko greh v njih duše. Omadeževala jih je nevoščljivost, umazala želja po maščevanju . . .

* * *

V gručah so leteli otroci iz šole: dečki po svoje modrujoč, deklice stikajoč glave.

Micika je šla kot običajno samodruga.

„Zna že, res zna! Ali me tudi nismo brez znanja!“ se je oglasila Andraževa Urška.

„Kadar prične pripovedovati, jo je res kar prijetno poslušati, ali zato ji ni treba biti tako napuhnjeni,“ je zabavljala Brgantova Nežika.

„Saj tudi ti vedno dobro odgovarjaš pa nisi taka, da bi svojih součenk še pogledala ne,“ je pokadila Nežiki Kolarjeva Tončka.

„Nekaj ji danes naredimo, nekaj ji naredimo, da bo pomnila,“ se je jezila Govekarjeva Manica.

„Kaj pa?“ so vpraševale vsevprek.

Nekaj časa molk kot pred nevihto. V glavah mladih tekmovalk so se podile misli kot hudourni oblaki.

„Kaj ji naredimo?“ so se vpraševale.

In govorila je Brgantova Nežika: „Recimo ji, da je grda in hudobna. To jo bo bolelo!“

„Nič je ne bo bolelo ali pa vsaj premalo,“ zanikava Kolarjeva Tončka. „Kaj hujšega ji naredimo, kaj hujšega ji recimo!“

„Pa povej, pa ti povej!“

„Ko pa ne vem, kaj.“

Zopet molk.

Bohinčeva Ivanka je šla doslej tiha poleg svojih tovarišic. Rada je imela Miciko, zato pa je rekla součenkam tako-le:

„Veste, to ni lepo! Grdo je tako ravnanje in tudi pregrešno. Micika zasluži vedno pohvalo, res jo zasluži.“

„Ali jo slišite!“ zavpije Nežika.

„Pa pojdi k Miciki!“ se zadero vse.

Utihnili so Ivanka in šla od tovarišic.

„Kaj ji porečemo?“ so se te iznova vpraševale.

„Sedaj vem, sedaj vem!“ zagostoli Andraževa Urška.

To-le je predlagala Andraževa Urška: „Recimo ji, da je tako grda kot njen oče.“

„Tako, tako ji recimo!“ so se oglasile vse v zboru.

Bohinčeva Ivanka je še čula to namero. Približala se je še enkrat svojim tovarišicam:

„Lepo vas prosim, tega ne, tega ne!“

„Micika!“ zakričala je Uršika nazaj; „veš kako si grda? Tako grda si kot tvoj oče!“

Izgovorjeno je bilo. Vse so se hudobno zasmejale.

Micika je to čula. Stemnilo se ji je pred očmi. Njenega očeta, ki si ga lepšega, blažjega ni mogla misliti, njenega očeta sramote! Pravijo ji, da je grd. O, nič ji ni bilo hudo, ko so sramotile njo, da je grda, ali sedaj so sramotile očeta.

Zatrepetalo ji je srce.

„Nikar, nikar ne sramotite mojega ljubega, mojega dobrega očeta,“ je vpila njena duša tako silno, tako proseče. Ali iz grla ji ni bilo glasu. Očeta sramote součenke, ki jih ima ona rada. Tolika je bila njena duševna boleost, da ni mogla dalje. Poleg ceste je sedla na ograjo . . .

* * *

Da bi vedel njen blagi oče sedaj za njeno bol! Umerjenih korakov je šel baš ob tem času v cerkev. Praznik bo jutri. Pritrkavati je treba. Kako je Lebar rad pritrkaval! Še mlad deček je tako rad hodil v zvonik. Pa ko je odrasel, ga ni nikdar manjkalo, kadar so zvonovi oznanjali vesel praznik. In truden je bil časih, zaspan je bil ponoči. Spanje in trud sta se izpremenila v sladko zadovoljnost, ko je lezel po strmih stopnicah v višino k zvonovom. Tudi to, da je bil že priletel, mu ni vzelo veselja do pritrkavanja. Ob pritrkavanju so se mu budili mladostni spomini. Aj, to so bil lepi časi. Stopal je kot v snu po krasnih poljanah, obsejanih z živobojnimi cvetjem. In gledal je te poljane. Nad njimi plešejo žarki, svetli in lepi, kot jih zemeljsko solnce nima. Ob njem stopa njegova mladost, ob njem hodi njegova umrla žena. Pred oltar stopata in srečna sta oba. In zvonovi ne plakajo, ne stočejo, ampak vriskajo veselja.

Tudi danes je živel ob pritrkavanju v onih živih sanjah. On ves srečen in vesel — tam ob cesti potrto srce ljubljene hčerke. Ali mu ne pravi nekaj v srcu, naj pohiti k nji, k hčeri svoji? Človeško srce v resnici časih kaj sluti. Tudi Lebar se je hipoma zbudil iz svojih sanj. Nekaka otožnost se ga je polastila, srce ga je bolelo, in zvonovi niso več vriskali. Jokali so prav tako kot takrat, ko so naznanjali požar v njegovi hiši . . . Roke so se jele Lebarju tresti. Neubrano so zaječali zvonovi.

IV.

Topot konjskih kopit, silen vrišč in trušč! . . . Micika je pogledala kvišku. Mimo nje sta drvila z razbitim vozom, raztrgano opravo splašena konja. Tam pred njo so ravno izginile njene tovarišice s silnim vriščem, bežeč na vso moč. Tam sredi ceste pa je uzrla kakih sto korakov od sebe truplo otroka, ki se je premikal in ječal. V trenutku je bila na nogah in pri ponesrečenem otroku.

„Uršika!“ so ji prestrašeno zašepetala ustna. Zagledala je Andraževo Uršiko. Vsa je bila v krvi in milo je ječala. Kaj se je zgodilo?

Andraževa Uršika je gledala nazaj na Miciko, ki je sedla poleg ceste. V srcu ji je vstajalo kesanje. Rada bi se vrnila k nji in ji rekla:

„Micika, lepo te prosim, ne bodi mi huda! Odpusti mi! Tvoj oče ni grd. Ti nisi grda! Micika, odpusti!“ Tako-le je klicala njena duša, in Uršika je poslušala ta klic in se tako zamislila, da ni čula, oziraje se nazaj, konj, ki sta drvila po cesti. Tovarišice so še z velikim hrupom odskočile na stran, Uršiko pa sta konja povozila.

„Kje te boli, Uršika?“ je dobra Lebarjeva Micika venomer izpraševala. Iz nosa in rane na glavi je Uršiki lila kri.

Iz svoje torbice je vzela Micika robec, pa ga je zmočila v mimotečkočem potočku in izpirala ljubeznivo Uršiki rano. Kmalu je videla, da Uršiki ni hudega. Strah jo je največ prevzel.

„Le ne jokaj, Uršika,“ je dejala. „Nič ni hudega! Na glavo si se malo udarila. Kmalu bo dobro. Kaj ne, da te ne boli, ubožica!“

Plašno je gledala Uršika. Nekaj čudnega, trpkega in obenem sladkega je legalo Uršiki okolo srca.

„Micika!“ je naposled zavpila, in solze so jo polile. „Ti mi strežeš, in jaz sem te tako hudobno žalila!?“

„Le tiho bodi, Uršika! Saj mi nisi nič hudega naredila! Vse je popravljeno, vse pozabljeno.“

V.

„Moj, moj oče!“ S tem vzlikom je prihitela Micika domov in se oklenila očetovega vratu.

„Moja, moja dobra hčerka!“ je odgovarjal oče. „Kaj ti je danes?“

Solze so se udrle curkoma iz oči dobre hčerke, solze, ki jim doslej ni bilo dano teči.

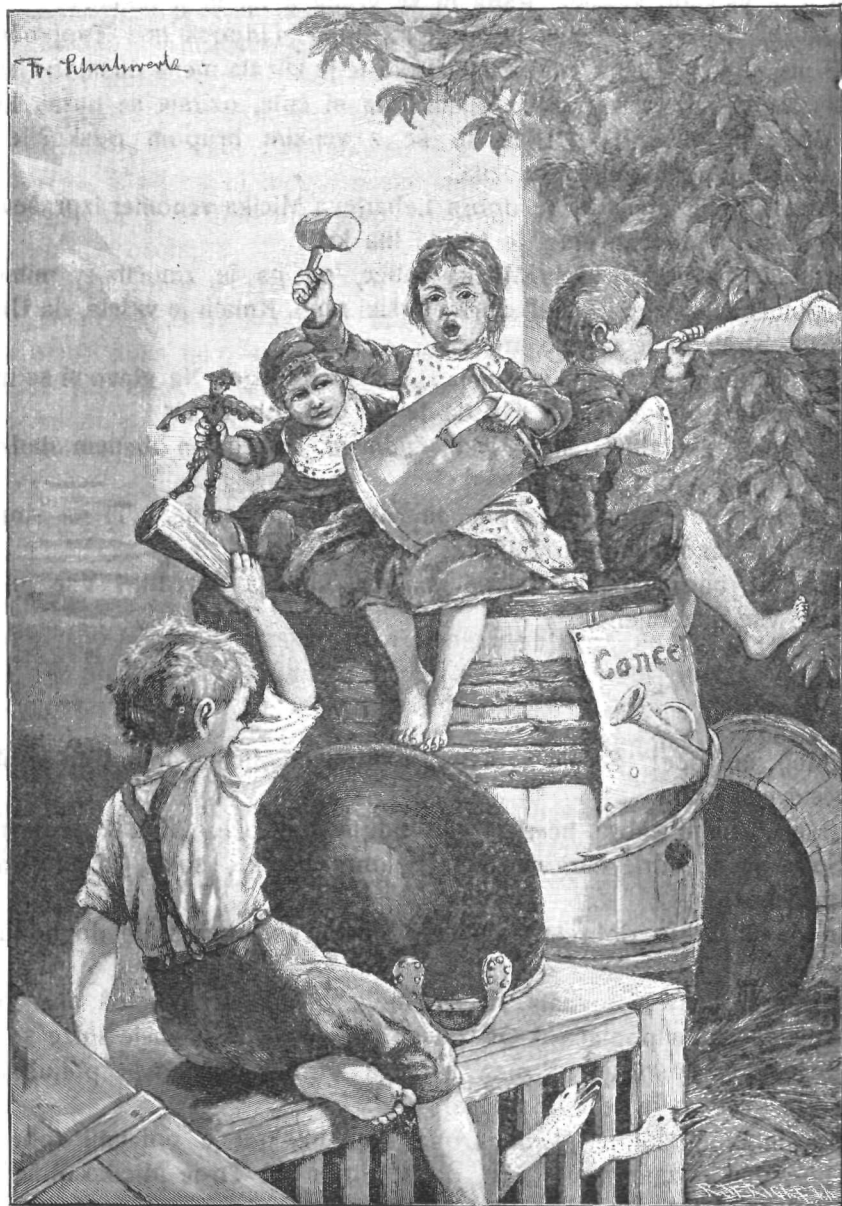
In povedala je dobremu svojemu očetu vse, kar se je dogodilo na poti iz šole.

„Lepo in prav si ravnala, hčerka moja,“ je rekel naposled oče. „Bog ti to tvoje ravnanje poplača!“ Oči so se mu zasolzile. Debele solze so mu tekle po licu, in stisnil je na prsa svojega otroka. Micika je poljubila te zlate solze očetove in je bila srečna.

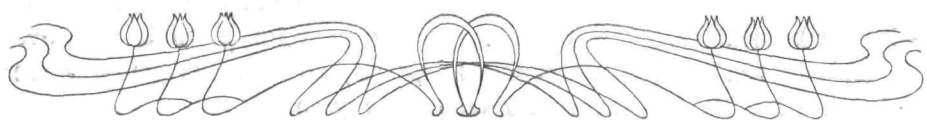
Ta ginljivi prizor je gledal Dolfe. Nekolikokrat je potegnil robec iz žepa, pokašljaj in zamrmral: „Hm, dober otrok to! To-le Miciko bi še stari Dolfe vzel za svojo, res bi jo vzel za svojo!“

„Lebarjev oče!“ je nato glasno zaklical. „Veste kaj? Lepo sem vam naredil na zid sv. Florijana, da vas bo v prihodnje varoval groznega požara, v spomin na dobro vašo gospodinjo in v spomin na rešitev najboljše hčerke Micike. Kaj ne, da je lep sv. Florijan in velik je tudi, ali povem vam: lepši in veličastnejši se mi je zdel prizor, ko sem vas gledal v sreči z dobro hčerko. Pa še prav res! Zdaj pa kar grem!“

STANISLAV

~ ~ ~ ~ ~ Vesela godba ~ ~ ~ ~ ~

Težka pot.

Spisal *Kompoljski*.

Ravno je prikukalo solnce izza gorá. Razlilo je svoje svetlorumene žarke po vsem božjem svetu. Vsako stvarco je pobožalo s svojo mehko toploto in zbudilo jo iz spanja. Cvetica na polju dviga zaspano glavico in stresa rosno kapljico s sebe, da dá žejnim koreninicom vsaj malo mokrote. Ptiček v gozdu si otira zaspana očesca in zleti z veje, s svojo pesemco hvaleč Boga. Žito priklanja svoje klasje in si šepeče, kaj se mu je sanjalo ponoči. Vse, vse se veseli in hvali Stvarnika po svoje. Solnce pa boža in poljublja s svojimi mehкими žarki vso božjo prirodu.

Pobožalo je tudi Jurjevega Joška, ki je stopal tiho za očetom po kameniti poti. Na rahlo se je dotaknilo njegovega ličeca; a Jožek ga ni čutil. Jožek ni čul, kako žvrgoli škrjanček visoko pod nebom svojo jutranjo pesem. Ni videl, kako dvigajo cvetice svoje rosne glavice. Tudi ni opazil, kako si klasje šepeče lepe sanje. On ni videl ničesar, ampak stopal je počasi kakih pet korakov za očetom, molče in s sklonjeno glavo.

Moj Bog, in kako težko je stopal, težko! Tako težko ni hodil še nikdar. Tudi takrat ne, ko sta šla pred dvema letoma z materjo na božjo pot na Goro. Bilo je štiri ure hodá, a ni šel tako težko, dasi ga je še črevelj žulil in je moral naposled iti bos po razbeljeni cesti. Večkrat je stopil takrat na oster pesek, ki je bil s prahom pokrit. —

Danes gre težko, silno težko. Vedno zaostaja za očetom. In vendar hodi oče počasi. Zdi se mu, da ne bo mogel končati danes te poti, čeravno je bila dolga samo dve uri. Čas pa tako hiti, tako beži. Skoro bosta z očetom tam. A njega ostavljajo moči. Tako rad bi sedel na tisti-le kamen, pa si ne upa reči očetu. Danes je tudi oče tih. Čelo grbanči, ustnice ima stisnjene in gleda tako žalostno, kakor ga ni videl še Jožek nikdar. In nobene besede ne izpregovori. Zjutraj ga je zbudil iz nemirnega spanja z besedami: „Napravi se, greva!“ — In napravil se je hitro, izpil nekoliko mleka, in odšla sta molče. Mati se je jokala. Tako je ni videl Jožek še nikdar jokati.

In njega je to bolelo. — Še nikdar mu ni bilo tako težko kakor mu je danes. V prsih ga je tako peklo, tako žgalo! — Nihče mu ni rekel danes niti besedice. Mati je ihtela, oče je pa gledal resno, tako resno in žalostno. Rajši bi bil videl, da bi ga mati ozmerjala. Ljubše bi mu bilo, da bi oče vzel šibo in bi ga pretepel do krvavega. Vse, vse bi rajši pretrpel, samo da bi mu rekli eno besedico, eno samo dobro besedico.

Ali nič, prav nič nista rekla ne oče ne mati. Z obraza pa je obema bral, kako jima je težko, kako žalostna sta. In to ga je najbolj peklo. — Kaj bi maral, če bi ljudje kazali s prstom za njim, samo da bi ne bilo tako hudo materi in očetu zaradi njega.

In kako je to prišlo?

Šli so iz šole; cela tropa jih je bilo samih dečkov. Šli so nekaj časa mirno kakor po navadi in kakor se spodobi učencem — posebno pa še takim, ki hodijo v četrti razred — ki imajo že nekaj let in pameti. Prišli bi bili tudi tako mirno domov, da bi ne bilo Andraževega Marka zraven. Temu je pa menda sam hudobni duh vdihnil grdo misel, da bi poizkušali med seboj, kdo dalje vrže kamen. In metali so izprva po ravni cesti. Potem so pa lučali v oddaljena drevesa, v tiste jagnedi, ki stoje ob cesti. Menili so se, kdo boljše zadene. Ko pa zmanjka jagnedi in ni bilo drugih dreves, zdirja Andražev Marko naprej, se postavi na cesto, češ, da se on izogne vsakemu kamenu. In metali so vanj, vsi so metali po vrsti. Marko pa se je izogibal kamenju. Kar zažene tudi on, Jurjev Jožek, proti njemu kamen. Marko se hoče izogniti — a bilo je prepozno. Joškov kamen mu prileti ravno v oko. Marko zakriči in pade na tla. Kri se mu vlije iz rane. Očesa pa ni bilo videti nikjer. No, potem so spravili Marka domov in z doma so ga poslali v bolnišnico, kjer so mu oko izrezali. Markov oče je pa tožil Joška, in zdaj mora iti v ječo.

Da, v ječo mora, kjer bo presedel tri dni. Zaprli ga bodo, kakor zapirajo tatove, razbojnike in največje lumpe. Že sedaj so ljudje govorili o njem kakor o kakem ničvrednežu. Naravnost mu sicer nihče ni rekel ničesar — ali on je vendar dobro vedel. Čutil je, ko so ga gledali tako postrani. Bral jim je z obraza, kaj mislijo o njem. Menil je, da vsak človek misli samo nanj in na njegov zapor. V šoli je gospod učitelj tudi zvedel o tej stvari, a rekel mu ni ničesar. Samo pogledal ga je tako čudno, tako pomilovalno. Sicer je bil tudi v šoli zaprt, a kaj tisti zapor, to ga ni bolelo. Vedel je, da je zaslužil. Že tisti tako čudni pogled in žalostni obraz učiteljev, tisto ga je bolelo. Sošolci so ga tudi zrli postrani in si šepetali, da bo zaprt.

In sedaj mora res v zapor, v ječo. Kako težka je ta pot! Pa vse bi prebil, vse pretrpel, tudi zapor — samo da bi ne bil oče tako otožen, in da bi bila mati zopet vesela. In Jožek je mislil, mislil ter zaostajal za očetom. Bilo mu je tako težko, tako mučno. V prsih ga je nekaj stiskalo, v grlu ga nekaj davilo. Ogovoriti je hotel že večkrat očeta, ali ni mu šla beseda iz ust. Kar v grlu je obtičala. Tudi doma je hotel mater potolažiti, a ni mogel. Rad bi bil pokleknil pred očeta in mater ter ju prosil odpuščanja. Pa ni mogel, ni mogel. Prišlo mu je v noge nekaj tako težkega, da jih ni mogel premakniti z mesta, da jih ni mogel pripogniti. In odšel je molče z doma. Niti jokal se ni. Časih se je tako lahko zjokal za vsako stvar; a sedaj ga je tako bolelo, tako tiščalo v prsih, pa nič solz. Nobenega glasu ni mogel spraviti iz sebe — nobena solza mu ni pritekla po licu . . .

Moj Bog! Težka je ta pot, težka . . .

Doma je pogledal v hlev mimogrede. Jošku se je zdelo, da ga je vsa živina pogledala. Stopil je k tistemu junčku, ki je bil komaj pol leta star in ki ga je imel najrajši. Prijel ga je za rožičke in pogladil po glavi. Junček ga je tako začudeno gledal. Jošku se je zdelo, da tudi živinica ve, da odhaja v zapor. Ko je stopil na prag hleva in hotel zapreti vrata, je

njegov junček zamukal. Čisto nekako drugače je zamukal kakor sicer, vsaj tako se mu je zdelo. In potem sta odšla z očetom molče.

Tudi po poti nista govorila. Le nekolikokrat se je ozrl oče za njim in mu rekel s čudnim glasom, da naj stopa hitreje. Ker je pa le vedno zaostajal, ga je končno vprašal, če težko hodi. Odgovoril je, da ne, da ga nič ne boli, tudi črevelj ga ne žuli. In tako sta stopala dalje . . .

Bližata se trgu. Tam je velika cerkev z dvema zvonikoma in lepa šola. Hiše so lepe, velike in stoje v vrsti, ne pa tako raztreseno kakor v domači vasi. Sredi trga je ločeno veliko poslopje od drugih hiš. Ondi je sodišče. Zadaj so zaporji ali ječe, kamor zapirajo ničvredne ljudi. Tja bodo zaprli tudi njega, Jurjevega Joška. Zdaj, zdaj bosta tam. Še par minut, in prideta iz tega-le gozdička. Za njim se pa razprostira trg v dolinici. Še je čas, da prosi očeta odpuščanja, preden ga zapro. Samo da bi mogel govoriti, da bi ga tako ne tiščalo v prsih.

Jožek zbere vse svoje moči.

„Oče!“

„Kaj bi rad počival?“

„Ne.“

„Kaj pa?“

„Ali ste hudi name, oče? Ne bodite hudi, saj ne bom nikoli več tak. Pa materi povejte, da ni treba jokati, da bom priden odslej. Boste oče . . .“

„Bom. Če boš priden, še vse lahko popraviš.“

Stopila sta v trg. Oče mu je kupil dve žemlji, ki ju je Jožek použil. Vse tisto breme, ki ga je tiščalo že več tednov, zlasti pa danes, mu je padlo s srca, ko je čul prijazno besedo iz očetovih ust.

Pri sodniji mu je podal oče roko v slovo.

„Pa pridi sam domov.“

„Bom že, oče.“

In braдат mož ga je potisnil skozi vrata, in ključalnica je zaškripala za njim.

To je bil res prvi in zadnji zapor Jurjevega Joška.

Igrišče.

Priobčuje *I. B.*

Vsak kraj ima gotovo prostor, kjer se zbirajo šolarji o prostem času in se igrajo. Kaj pa je tudi lepšega za mladino kakor poštene igre! Vsako nedeljo, pa tudi ob delavnikih, kadar vam dopušča čas, se zbirajte, mali bralci, na igrišču ter se prav pridno igrajte.

Pri igri se mora človek mnogo gibati, vsako gibanje pa pospešuje tok krvi v človeškem telesu, ta pa krepi zdravje. Paziti pa je treba, da se pri igri človek preveč ne razgreje ali da razgret ne stoji na prepihu in ne pije mrzle vode. Najbolje je, da

si vsak pred igro odloži pokrivalo in vrhnjo suknjo, po igri pa oboje zopet hitro obleče.

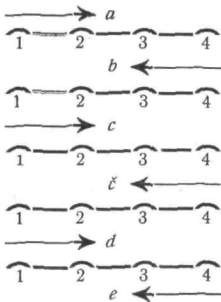
Da boste imeli vedno dovolj pripravnih iger, vam „Zvonček“ prinese vsak mesec eno igro, ki se je boste kaj lahko privadili.

1. Labirint.

Igralci se postavijo po štirje v vrsto drug poleg drugega. Takih vrst se nastavi eno za drugo toliko, kolikor je igralcev, čim več — tem bolje. V vsaki vrsti se primejo prvi, drugi, tretji in četrti za roke in se toliko razmaknejo, da imajo vsi raztegnjene lakti. (Pod. 1.) Ti tvorijo eno nepretrgano vrsto. Nato spuste roke ter se zasučejo za četrt obrata na desno, primejo zopet za roke, namreč tisti, ki stoje zopet v eni vrsti, ter se zopet toliko razmaknejo, da imajo razpete lakti. Zdaj tvorijo prvo vrsto vsi prvi, drugo vrsto vsi drugi, tretjo vrsto vsi tretji in četrto vrsto vsi četrti. (Pod. 2.) Zadnja dva igralca stopita iz vrste, ter se postavita vsak na drug konec vrste. Eden lovi drugega. Tekati smeta samo med onimi vrstami, kjer se igralci ne drže za roke. Ko prvi v prvi vrsti zakliče „Zdaj!“, vsi spuste roke, se hitro zasučejo za $\frac{1}{4}$ obrata na desno in se takoj zopet primejo za roke. Ona dva, ki se lovita, smeta sedaj zopet tekati samo med onimi vrstami, kjer se igralci ne drže za roke. Tekajoča ne smeta prodirati med sklenjenimi vrstami.

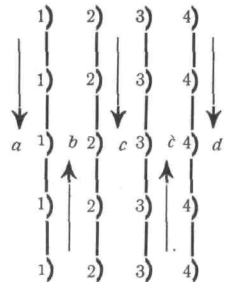
Največjo oviro stori prvi, ako v istem času zakliče „Zdaj!“, ko sta oba tekalca med vrstami, ker jima popolnoma izpremeni smer. Tudi zunaj vrst je dovoljeno igralcema tekati, toda samo malo časa in ob vrstah, ne pa daleč naokrog. Igralci se morajo na klic „Zdaj!“ jako hitro zasukati in zopet prijeti za roke, da tekalca takoj ustavijo in prisilijo, da teče zopet v drugi smeri med vrstami.

Ko lovilec bežečega dohiti in ga na lahko po hrbtu udari, izstopita prihodnja dva iz vrste in nadaljujeta igro, prva dva pa stopita na njihov prostor. Igra se nadaljuje, dokler ne pridejo vsi igralci na vrsto. Ako je oni, ki beži, jako spreten, ga lahko lovita tudi dva.

Pod. 1.

Opomba. *a, b, c, č, d, e* so prostori za tekalce.

Pod. 2.

Kadar vzhaja beli dan.

Besede zložil *Osojski.*

Uglasbil *Iv. Kiferle.*

Krepko.

Ka - dar vzha - ja be - li dan nad pla - ni - na - mi, in ne -
Do - ba soln - ca si - je nam, do - ba mla - dih let, ven na

be - ško soln - če - ce si - je nad rav - ni - na - mi:
pro - sto, dan je naš, prost od - pi - ra se nam svet.

Vsa pri - ro - da ra - do - stna se iz sanj zbu - di, vse pre -
V bed - ne do - mo - vi - ne čast dvig - ni - mo mo - čī, da za -

pe - va in na de - lo po - hi - ti, po - hi - ti!
nam - cem lep - ša do - ba za - ža - ri, za - ža - ri!

Novi Jork.

Novi Jork, veliko severoameriško mesto, ima 4,265.000 prebivalcev. Od leta 1900 se je njih število pomnožilo za 828.000. Otrok, ki hodijo v šolo, ni nič manj nego 600.000.

Podgane.

Podgane so silno zvite živali, da jih ni lahko zatreči. Pasti se ugibljejo, čeprav jim nastavljaš za vabo najboljši grizljaj. Le redkokdaj zaide katera v past. Enako je tudi s strupom. Ako se je nekoliko podgan zastrupilo in poginilo, se druge več ne dotaknejo otrovane jedi. Sir, ki ga potreseš s fosforom, pa ugaja vsaki podgani.

Na kateri strani je najbolje spati.

Nekaj ur, ko človek leže k počitku, mora spati na desni strani, da more nazadnje zaužita hrana brez težav priti v želodec. Zatem pa naj počiva na levi strani, da se more želodec razširiti in hrano dobro prebaviti. Nezdravo in neprijetno pa je spanje na hrbtu.

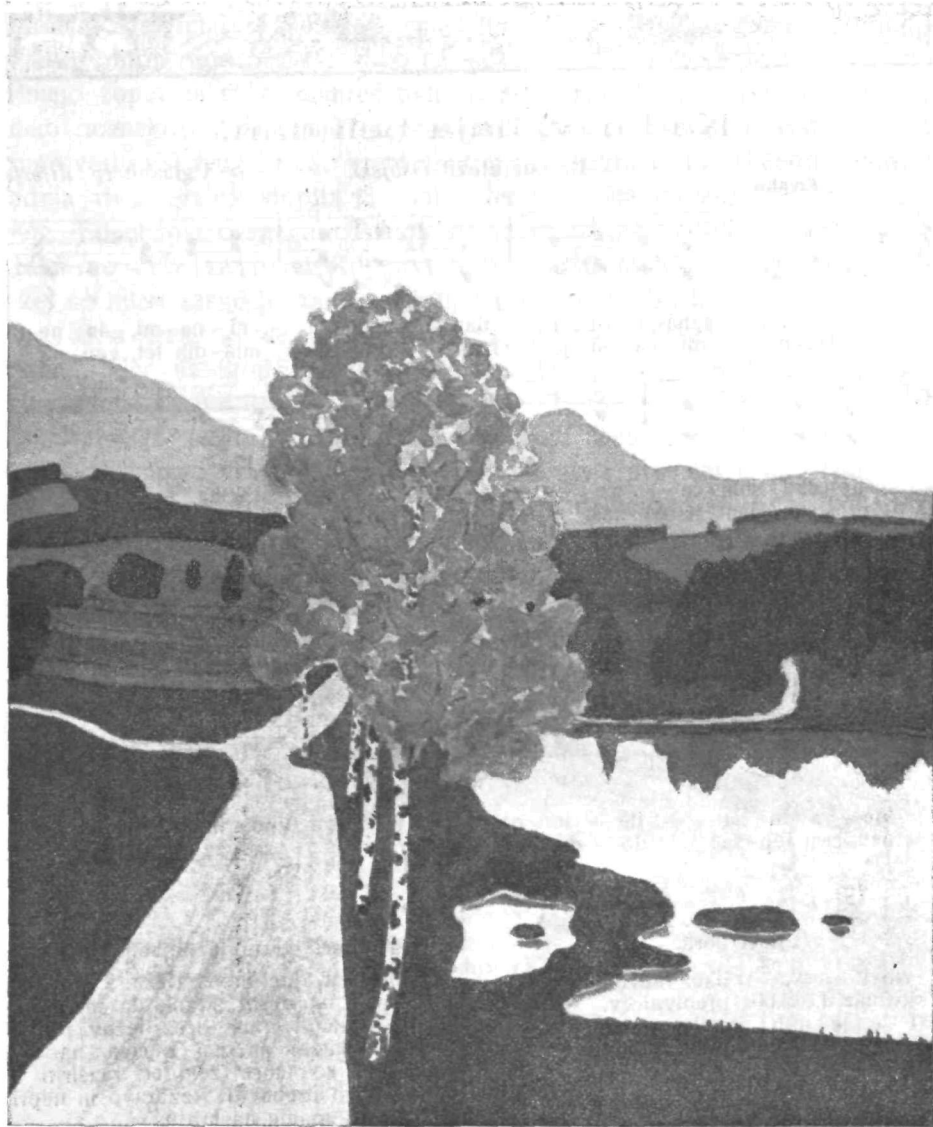
Narodnosti v Avstriji in na Ogrskem.

Naša monarhija šteje 45,420.000 prebivalcev. Nemcev je 11,370.000, Madjarov 8,610.000, Čehov in Slovakov 7,320.000, Hrvatov 5,250.000, Poljakov 4,320.000, Malorusov 3,930.000, Romunov 3,020.000, Slovencev 1,275.000, Italijanov 800.000. Slovanov je torej polovica vsega prebivalstva.

Mladi risar.

Priobčuje *A. Sič*.

Iz današnje slike lahko posnamete, kako je moči na preprost način naslikati pokrajino in kakšne barve so oddaljeni, oziroma najbližji predmeti ter različni gozdi. Izberite si tudi vi v svojem domačem kraju kak del pokrajine, narišite si jo najprej s svinčnikom, potem jo izkušajte še naslikati. Pri tem pa pomnite, da se ne sme nikdar

risati vseh posameznosti, ki jih vidite, marveč le glavne stvari. Popolnoma napačno bi bilo, ko bi hoteli pri drevju narisati ali naslikati vsako posamezno vejico ali pa vsak posamezen list. Izkušati moramo le, da napravi risba ali slika, če jo opazujemo, vtisk, kakor da gledamo v resnici predmet, ki ga predstavlja.

Za kratek čas.

Učitelj je stavil učencu vprašanje, učencem pa je molčal.

Učitelj: „Ali je vprašanje tako težko?“

Učenec: „Vprašanje ni težko, ampak odgovor je težak!“

*

Prvi dan je imel učitelj v šoli črez glavo dela, preden je navadil svoje učenčke lepo sedeti, držati roke na klopi, pazljivo poslušati itd. Naposled je pozval tiste, ki bi hoteli še kaj vedeti, naj se oglase. Debeluhar Mihec takoj vstane in reče: „Gospod učitelj, kdaj se pa začno počitnice?“

*

„Mislim,“ reče deček, „da bi bila osa čisto nedolžna živalca, ako bi se ne utrudila.“

„Kako to?“ ga vpraša oče.

„Nekega dne mi je pribrenčala na roko in mi ni nič storila, ko je lazila po roki. Ko se je pa utrudila, da je morala mirno obstati, me je neusmiljeno pičila,“ je odgovoril deček.

*

Tat je ukradel kravo in je bil zaprt. Ko se je vrnil iz zapore, ga je vprašal prijatelj: „Zakaj pa so te zaprli? Kaj si storil?“

„Nič takega,“ odgovori tat. „Na tleh sem videl ležati kos stare vrvi. Pobral sem jo, in potem so me zaprli.“

„Zaradi kosa stare vrvi!“ se začudi oni.

„Slučajno je bila na vrvi privezana krava,“ pravi tat.

Deset zapovedi za one, ki se kopljejo.

1. Ako si truden, se ne koplji! 2. Ako se ti vrti v glavi ali ako čutiš, da nisi zdrav, se ne koplji! 3. Ako si noč prebdel in si truden, se ne koplji, če nisi prej nekoliko ur prespal! 4. Ne koplji se, ako si mnogo jedel ter pil močne pijače! 5. Do kopališča hodi počasi! 6. Ko prideš do kopališča, pozvedi, kako globoka in mrzla je voda! 7. Sleči se počasi, a potem pojdi precej v vodo! 8. Ne hodi počasi v vodo, ampak kar precej se vrzi vanjo! 9. Ne ostani dolgo v vodi, zlasti ako nisi močan! 10. Po kopanju si telo dobro oteri, da tako pospešiš pretakanje krvi, hitro se obleci in pojdi polagoma domov!

Sovraštvo med živalmi.

Domače in divje živali ne kažejo le odločne naklonjenosti do gotovih oseb in močne mržnje nasproti drugim osebam, ampak se nahaja večkrat pri gotovih plemenih sovraštvo proti drugemu plemenu. Najznamenitejši slučajji so pri tem oni, ki

so prirojeni. Strah gotove slabije vrste pred svojimi prirodnimi sovražniki se prikazuje v taki meri, da ga občutijo celo ravnokar rojeni mladiči. Vse goveje črede sovražijo pse že po prirodnem nagibu. To mora izhajati še iz časa pred stotinami let, ko so bile divje črede vedno v nevarnosti, da jih raztrgajo divji psi ali volkovi, ki so se plazili okolo čred ter z gladnimi očmi čakali priložnosti, da so odnesli tele, ki si ni moglo pomagati. Kako živita pes in mačka, je znano. Pri domačih mačkah je to brezdvomno prirojen nagon, katerega začetek se more še dandanes dokazati pri njenih večjih sorodnikih. V Indiji ima tiger globoko v gozdih svoj brlog, in mladi naraščaj ima le malo sovražnikov. Ako sta prišla medved ali mačka slučajno mimo tega brloga, tedaj se hitro umikata. Dvomljivo je, da bi celo velikanska kača motila mlade tigrčke. Toda tolpe divjih psov se boje, ti bi v vsakem slučaju pomorili in požrli mladiče ter napadli tudi mater, ako bi se tedaj vrnila. Tigrovka vse to dobro ve, ve tudi, ako bi v slučaju uničila 10 do 13 psov, da bi jo drugi vendarle zgrabili in strgali z nje meso, četudi bi sami poginili. Taka tigrovka opazuje v jetništvu volka, ne da bi kazala nevolje, toda gorje psi, ako bi se ji približal, in če ga tudi ne more zgrabit, vendar kaže svoj srd s tulenjem, oziroma z divjim stresanjem kletke. Leopard, ki živi mnogo na drevesih ter lahko beži pred napadi divjih psov, nima tega sovraštva, četudi bi bil pes zanj dober grizljaj. To zopet dobro vedo psi ter se boje mačk, živečih na drevesih, dočim napadajo tigre in druge mačke, živeče na zemlji. Opice in tudi druge živali sovražijo črnce. Pripovedujejo, da so črni Somali prišli v London v živalski vrt. Tam so se pokazali v zgradbi levov, ki so besneli in tulili. Opice so se prestrašile ter se jezile, antilope so postale nemirne in še celo pri divjih govedi se je pojavila neka razdraženost. Takoj so spoznale svoje sovražnike, te črnokožnate ljudi, ki so njih pleme stotine let preganjali in lovili po gozdovih. Ptič pogine večkrat samega strahu, papige in opice se čestokrat onesvestijo. Nahaja se več slučajev naklonjenosti, oziroma mržnje med živalmi, ki so nam neumljivi, kakor kažejo tudi ljudje nespametne, toda nepremagljive predsodke proti mačkam, mišim, gosencam, kačam itd. Zakaj se na pr. konji tako boje kamel? Za medvede in druge živali so konji večinoma ne brigajo, toda že vonj ene kamele, ki je šla pred nekoliko časom mimo, zadostuje, da postanejo konji trmast in nepokorni. Konji se lažje privadijo slonov nego kamel. Celu živali, ki so sicer v sorodu, se večkrat sovražijo med seboj. Psi preganjajo silno radi lisice in volkove ter jih more s silno razkačenostjo.

Po rake! ❖ ❖ ❖

Uganka.

Priobčil *Fr. Rojac.*

S štirimi krili živalca strupena
rada v jeseni ti v hram pribrenči,
če se v njem hrani slaščica medena,
ali če sočno tam sadje diši.

Kadar zasačiš jo v hramu pri kraji,
brž skozi okno pobegne plašnó ;
ako pa okno izhoda ne dá ji,
v šipe jetnica ti sili z glavó.

Toda drugače pogumna zna biti,
kadar je v svoji stanici domá ;
in zato varno ni tam je motiti,
kdor zdrav rad obrazek svoj gladek ima.

Njenega gnezda ogiblje vsakdó se ;
dečki poredni vanj drezajo le,
a pri tem večkrat hudó opekó se.
Torej, kakó je živalci ime ?

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v peti številki.

**Kdor gasil bo žejo z vodico,
bistro in zdravo bo imel glavico.**

Prav so jo rešili: Milko in Slavko Naglič, učenca v Ljubljani; Poldj, Sandi in Vidka Samsa v Ilirski Bistrici; Vera Elis, učenka na Vrhniki; Ivana in Žeňa Brožič, Franja Gržina, Pepa Šestan, Pavlina Prosen, Jože Baša, Jože Šabec, Jože Logar, Fran Cekada, Miha Vičič, Avgust Peterlin, učenci in učenke III. in IV. odd. v Vrbovem pri Ilirski Bistrici; Mara Tavčar, učit. vod., Miroslava Kveder, Franica Strnad, Micička Zajec, Anica Mehle, Micička Adamič, Ivo Župančič, Joško Ahčin, Jožek Kastelic-Kamrov, Milan Starec, Kristina Šuštar, Ana Starec, Žan Bitenc, učenci in učenke na Kopanju.

